

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри цивільного та господарського права
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора юридичних наук, професора **ПІДДУБНОГО Олексія Юрійовича**
на дисертацію **ТКАЧУКА Олексія Петровича** на тему:
«Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право»

Актуальність обраної теми. Міжнародна інтеграція сприяння економічному розвитку України, зокрема у сфері інтелектуальної власності дозволяє гармонізувати національне законодавство з міжнародними стандартами та впроваджувати світову практику правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, зокрема торговельних марок. Історично торговельні марки виникли ще в давнину, а з розвитком економічних відносин отримали правову охорону як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівнях. Торговельна марка може надрукувати різні позначення або їх комбінації, які власники застосовують для розпізнавання товарів чи послуг та їх відмежування від товарів інших суб'єктів господарювання.

Завдяки своїй універсальності торговельні марки займають важливу роль у комерційній діяльності, оскільки вони виступають ключовим інструментом ідентифікації товарів і послуг на ринку. Крім того, вони обслуговують споживачів власною гарантією якості та формують асоціації з певним виробником або постачальником послуг. Функції торговельних марок є багатогранними: вони не лише допомагають споживачам розрізнити товари різних виробників, а й інформують споживача про належність товару чи послуги певному виробнику, стимулюють та зберігають попит. Щодо термінологічної невизначеності, яка існує у світі, для позначення цього об'єкта правового регулювання, особливої різниці у дефініціях «товарний знак», «знак для товарів та послуг» чи «торговельна марка» немає. Однак щодо добре відомих торговельних марок, то в даній дисертації досліджено поняття та відмінність між собою «добре відомі товарні знаки», «товарні знаки з репутацією», «знамениті товарні знаки», «патріотичні торговельні марки».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертації Олексія Ткачука дає підстави стверджувати, що автор послідовно й переконливо розкрив сутність добре відомих торговельних марок. Значну увагу приділено дослідженню надання державно-контрольних повноважень органам у сфері охорони добре відомого позначення в Україні. Відмічається, що під публічно-правовою охороною добре відомого позначення в Україні слід розуміти діяльність спеціально уповноважених державою суб'єктів (Апеляційна палата Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій, суди України загальної та господарської юрисдикції),

які забезпечують правомірне використання, охорону та розвиток добре відомих торговельних марок, що має свої особливості, які знаходять відображення в об'єктах та суб'єктах такої охорони, заходах реалізації, її межах.

Автором при написанні дисертації було використано ряд методів, зокрема: загально-науковий метод комплексного аналізу використано при визначенні соціально-економічної проблематики добре відомого позначення та завдань правової охорони в цій галузі (підрозділи 1.1, 1.2); порівняльно-правовий метод було використано у процесі дослідження міжнародного досвіду та пошуку шляхів вдосконалення публічно-правової охорони добре відомого позначення в законодавстві інших держав (підрозділ 1.3); структурно-функціональний та формально-логічний методи, методи класифікації, групування застосовано для систематизації законодавства, органів публічно-правової охорони добре відомого позначення (підрозділ 2.1); формально-юридичний метод застосовано при визначенні правового становища суб'єктів, що здійснюють спеціальну публічно-правову охорону добре відомого позначення (підрозділи 2.2; 2.3); метод правового механізму реалізації заходів захисту у галузі права інтелектуальної власності на добре відомі позначення (підрозділ 3.1); порівняльно-правовий метод застосовано при дослідженні позитивного досвіду удосконалення системи публічно-правової охорони інтелектуальної власності в Україні (підрозділ 3.2).

Метою дисертаційного дослідження є комплексне дослідження теоретико-методологічних засад та організації публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, проведення правового аналізу новоствореної державної системи правової охорони інтелектуальної власності, у тому числі на добре відомі позначення і формування новітніх підходів до ефективної публічно-правової охорони добре відомої торговельної марки.

Структура дисертації відповідає поставленій меті та предмету дослідження. У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дослідження, кількість публікацій здобувача, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження та структуру роботи, яка містить три розділи, висновки та додатки.

У першому розділі дисертації «Теоретико-правові засади публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні» автором визначено поняття та зміст публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні та в законодавстві інших країн.

У другому розділі дисертації «Організаційно-правові засади здійснення публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні» автором визначено суб'єкти публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, адміністративне

провадження з визнання торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою, адміністративну юрисдикцію з визнання торговельної марки добре відомою судом.

У третьому розділі дисертації «Проблеми захисту добре відомого позначення в Україні» визначено поняття та співвідношення правової охорони і правового захисту добре відомих торговельних марок, удосконалення системи публічно-правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

Дисертаційне дослідження завершується висновками, у яких здійснено аналіз наукових праць та чинного законодавства, які відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Висновки дисертації містять важливі теоретичні та практичні положення щодо вдосконалення публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практичне значення результатів наукового дослідження полягає в тому, що вони містять практичні рекомендації щодо удосконалення правового інституту охорони добре відомого позначення в Україні та можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності для подальших наукових досліджень у сфері правового регулювання охорони об'єктів права інтелектуальної власності на добре відомі торговельні марки; законотворчій діяльності – при підготовці відповідних законопроектів; практичній діяльності органів контролю – при розробленні й удосконаленні нормативно-правових актів та інструктивних матеріалів з питань управління і контролю.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 9 наукових працях, з яких 5 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 3 тези наукових доповідей.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подано автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Олексія Ткачука на тему: «Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. У цілому дисертація Олексія Ткачука виконана на належному науковому рівні. Однак, як і кожна наукова праця, дисертація містить дискусійні положення,

що потребують додаткового обґрунтування та щодо яких можна висловити певні міркування, які можуть бути враховані здобувачем у подальшій науковій роботі:

1. Дисертант подає аналіз критеріїв визнання торговельної марки добре відомою відповідно до українського законодавства, проте доцільним було б провести більш детальне порівняння з європейськими стандартами (зокрема, директивами та судовою практикою ЄС). Це дозволило б оцінити відповідність національних норм міжнародним зобов'язанням України у сфері інтелектуальної власності.

2. Запропоновані автором зміни до законодавства України щодо охорони добре відомих позначень є цікавими, проте бракує аналізу потенційного впливу таких змін на бізнес-середовище та економіку загалом. Наприклад, які наслідки можуть мати запропоновані нововведення для малого та середнього бізнесу, а також як вони впливатимуть на механізми захисту від недобросовісної конкуренції?

3. Дисертація містить огляд європейських норм у сфері інтелектуальної власності, проте варто більш детально розглянути можливі правові колізії між національним та європейським законодавством у цій сфері. Наприклад, чи існують відмінності у процедурах визнання добре відомих позначень в ЄС та Україні? Чи достатньо ефективно адаптовані механізми судового захисту відповідно до практики Суду Європейського Союзу?

4. Висновок 1, с. 220 дисертації – недостатньо аргументованим є поняття «правовий потенціал», – у чому, на думку автора, полягає правовий потенціал, і як його вимірюють, що власне таке правовий потенціал в науці права?

5. У тому самому висновку 1, при розкритті авторського поняття «Правова охорона добре відомого позначення в Україні» на спеціально уповноважених суб'єктів згідно позиції здобувача покладається забезпечення правомірного використання, охорони, захисту та розвитку добре відомих марок. Не можна погодитися з такою позицією, оскільки, по-перше охорона як поняття розкривається через охорону, як його складовий елемент, а по-друге – інші складові елементи такого визначення – правомірне використання, захист та розвиток, на нашу суб'єктивну думку, не входять до поняття охорона, а крім того, правомірне використання і розвиток добре відомих торговельних марок – навряд чи входять в ліберальній державі з ринковою економікою до завдань публічно-правового регулювання, а радше є предметом турботи правоволодільців таких торговельних марок. Тим більше, що і в подальших висновках автор не деталізує, на кого з суб'єктів публічного адміністрування він пропонував би покласти відповідальність за правомірне використання, і, особливо, за розвиток добре відомих торговельних марок.

6. У Висновку 2 було б виправдано вживати не конституційні, а юрисдикційні повноваження щодо встановлення фактів і вжиття заходів для припинення порушення права.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих здобувачем наукових публікаціях.

У дисертаційному дослідженні Олексія Ткачука відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертація на тему: «Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні», відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Олексій Ткачук заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рецензент завідувач кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор юридичних наук, професор Олексій ПІДДУБНИЙ